

Especialització Egiptològica: Filologia

Codi: 43624
Crèdits: 15

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315555 Egiptologia	OB	2	A

Professor/a de contacte

Nom: Josep Cervelló Autuori

Correu electrònic: Josep.Cervello@uab.cat

Equip docent

Josep Cervelló Autuori

Daniel González León

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

Per cursar aquest mòdul és imprescindible haver cursat els mòduls "Llengua egípcia I" i "Llengua egípcia II" del primer curs del màster.

Objectius

L'objectiu general d'aquest mòdul és que l'estudiant s'especialitzi en filologia egípcia, o sigui, en gramàtica de l'egipci clàssic i del neoegipci i en traducció de textos clàssics i neoegipcis en escriptura jeroglífica i hieràtica, mitjançant classes teòriques i pràctiques. A més, aprofundirà en l'aprenentatge dels conceptes, mètodes i tècniques filològics i lingüístics de l'egiptologia i en la història de la llengua egípcia i del pensament filològic i lingüístic egiptològic. Aquests són els continguts i activitats en què haurà de treballar:

- 1) Elements d'història de la llengua i de lingüística diacrònica de l'egipci.
- 2) Aprofundiment en la gramàtica de l'egipci mitjà: darreres qüestions de morfosintaxi verbal; sintaxi del període (seqüencialitat, dependència i subordinació); teoria de l'enunciació.
- 3) Gramàtica neoegípcia: grafèmica, canvis fonètics i fonològics amb respecte a l'egipci mitjà, flexió nominal, flexió verbal, sintaxi, enunciació.
- 4) Paleografia hieràtica.
- 5) Lectura i anàlisi gramatical de textos epigràfics i literaris clàssics i neoegipcis en escriptura jeroglífica i hieràtica.
- 6) La lingüística egípcia des de Champollion fins als nostres dies.

Competències

- Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.

- Definir l'adscripció, la tipologia i les successives fases evolutives de la llengua egípcia antiga.
- Demostrar coneixements de gramàtica de les llengües de l'egipci mitjà (i l'egipci antic), neoegípcia i copta.
- Demostrar coneixements especialitzats de filologia egípcia, tant sincrònica com diacrònica, així com de les diferents corrents del pensament filològic-lingüístic egíptològic.
- Identificar els diferents sistemes d'escriptura egipcis (jeroglífic, hieràtic, demòtic i copte) i conèixer els seus usos i cronologies, i, en el cas del jeroglífic, el hieràtic i el copte, també la seva paleografia, els seus signes i el seu funcionament.
- Interpretar críticament textos com fonts històriques i culturals.
- Llegir, traduir, analitzar gramaticalment, interpretar críticament i editar textos de l'egipci antic, l'egipci mitjà, neoegipcis i coptes de diferents gèneres i sobre diferents suports.
- Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Resultats d'aprenentatge

1. Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
2. Analitzar críticament les principals escoles de filòlegs i lingüistes de la llengua egípcia antiga.
3. Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
4. Analitzar gramaticalment i traduir passatges de l'egipci mitjà escollits de dificultat alta en escriptura jeroglífica o hieràtica.
5. Analitzar gramaticalment i traduir passatges neoegipcis escollits en escriptura jeroglífica o hieràtica.
6. Assenyalar els principals problemes de l'estudi diacrònic de l'egipci.
7. Avaluar el significat històric-lingüístic del pas de l'egipci antic a l'egipci tardà (o de l'egipci mitjà a neoegipci).
8. Demostrar coneixements avançats d'escriptura i paleografia hieràtica amb vistes a la lectura de textos.
9. Demostrar coneixements de gramàtica del neoegipci (fonologia, fonètica i morfosintaxi).
10. Demostrar coneixements especialitzats de gramàtica de l'egipci mitjà (fonètica, fonologia, morfosintaxi i semàntica).
11. Descriure els trets gramaticals definidors de la llengua egípcia, tant des d'un punt de vista sincrònic com diacrònic.
12. Descriure la dinàmica entre la llengua escrita i la llengua parlada en la història evolutiva de l'egipci.
13. Interpretar críticament fonts textuais de l'egipci mitjà de dificultat alta.
14. Interpretar críticament fonts textuais neoegípcies.
15. Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
16. Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
17. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
18. Traduir i interpretar textos de l'egipci mitjà de dificultat alta.
19. Traduir i interpretar textos literaris neoegipcis.
20. Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Continguts

MATÈRIES:

1) Textos egipcis clàssics (nivell alt)

7,5 crèdits ECTS

Profs. Josep Cervelló i Daniel González

Del 13 de setembre de 2018 al 14 de març de 2019

2) Llengua i textos neoegipcis

7,5 crèdits ECTS

Prof. Josep Cervelló

Del 18 de setembre de 2018 al 14 de març de 2019

HORARI:

DM-DJ 16:00-19:00 h.

(Dies 16, 18, 23 i 25 d'octubre de 2018, DM-DJ 16:00-18:00 h.)

CONTINGUTS:

MATÈRIA 1. TEXTOS EGIPCIS CLÀSSICS (NIVELL ALT)

A. FONOLÓGIA Y TRANSCRIPCIÓN

- 1) Fonología y fonética del egipcio clásico.
- 2) Evolución fonética y gráfica.
- 3) La transcripción de los nombres propios en español.

B. GRAMÁTICA MEDIOEGIPCIA

- 1) El participio futuro (forma sDmty=fy).
- 2) La forma verbal relativa (FVR).
- 3) El participio bivalente.
- 4) La forma sDmt=f.
- 5) Los auxiliares de enunciación y los conversores.
- 6) Rematización (I): las *cleft sentences*.
- 7) Rematización (II): las formas enfáticas de la conjugación sufijal.
- 8) El aoristo inicial (= la forma mrr=f) y el prospectivo.
- 9) Construcciones perifrásticas (iri, pAi, sDr...).
- 10) La negación: recapitulación.
- 11) La interrogación: recapitulación.
- 12) Los verbos operadores y las oraciones completivas.
- 13) Las oraciones circunstanciales y condicionales.
- 14) Las oraciones relativas.

15) Particularidades gráficas, criptografía y escritura silábica.

16) Los nombres propios: estructura gramatical.

C. TEXTOS MEDIOEGIPCIO (NIVEL ALTO)

Traducción y estudio gramatical de la *Historia de Sinuhé* completa y de pasajes escogidos de otros textos medioegipcios de nivel alto.

D. EPIGRAFÍA EGIPCIA

1. Análisis de las principales fórmulas de la epigrafía de los Reinos Medio y Nuevo.

2. Lectura, traducción y análisis gramatical de textos epigráficos de los Reinos Medio y Nuevo y la Baja Época sobre diversos soportes (muros de tumbas, estelas, sarcófagos, estatuas, vasos, escarabeos, ushebtis, anillos, etc.), prestando especial atención a su contexto espacial (ubicación o procedencia, iconografía relacionada, objetos relacionados, etc.) e histórico.

MATÈRIA 2: LLENGUA I TEXTOS NEOEGIPCIS

A. LINGÜÍSTICA DIACRÓNICA DEL EGIPCIO

1) Del egipcio de la primera fase al egipcio de la segunda fase: elementos de gramática histórica.

2) El neoegeipcio en la historia de la lengua egipcia: cronología, rasgos definidores y ámbitos de uso.

3) Lengua y escrituras: neoegeipcio, jeroglífico y hierático. Diferencias entre el jeroglífico y el hierático de los textos medioegipcios y de los textos neoegeipcios. Particularidades gráficas del hierático neoegeipcio. La escritura silábica.

B. GRAMÁTICA NEOEGIPCIA

1) Morfosintaxis de la flexión nominal. Cambios con respecto al medioegipcio. Artículos, demostrativos y posesivos. Indefinidos. Pronombres personales.

2) Palabras gramaticales: preposiciones, adverbios y partículas. Los conversores.

3) Introducción a la morfosintaxis de la flexión verbal. Transformaciones con respecto al medioegipcio. El infinitivo. La forma de estado.

4) Morfosintaxis de la flexión verbal (I): las formas autónomas.

5) Morfosintaxis de la flexión verbal (II): las formas no autónomas.

6) Sintaxis de la oración no-verbal: oraciones de predicado sustantival y adjetival.

7) Rematización: *cleft sentences* y tiempos segundos.

8) Sintaxis de la oración dependiente: relativa introducida por *nty* y circunstancial introducida por *iw* y por *ir*.

C. PALEOGRAFÍA HIERÁTICA

1) La escritura hierática: signos, ligaduras, disposición.

2) Ejercicios de lectura de textos hieráticos en lengua medioegipcia y en lengua neoegeipcia.

D. TEXTOS NEOEGIPCIS

Lectura del original hierático, traducción y estudio gramatical del cuento de *Los dos hermanos* (papiro D'Orbiney) completo y de pasajes escogidos de otros textos neoegeipcios.

Metodologia

Especificació de en què consisteix l'ACTIVITAT AUTÒNOMA DE L'ALUMNE:

a) Estudi.

b) Treball personal: consulta de gramàtiques, diccionaris, edicions de textos i obres de referència en el camp de la filologia egípcia; lectura de bibliografia especialitzada; realització d'exercicis d'escriptura (jeroglífica i hieràtica) i lectura; realització d'exercicis de gramàtica egípcia clàssica i neoegípcia (traducció i anàlisi d'oracions); traducció i anàlisi de textos egipcis clàssics i neoegipcis; preparació d'intervencions a classe; portar al dia la carpeta de l'estudiant; preparació de proves d'avaluació contínua i d'exàmens.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials teòriques i pràctiques amb suport de les TIC	110	4,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Exàmens i proves breus	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Tipus: Supervisades			
Tutories-seminaris de seguiment de les dues matèries que componen el mòdul	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal de l'alumne	235	9,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Avaluació

Cadascuna de les dues matèries del mòdul s'avalua de manera independent. La nota final del mòdul resulta de la mitjana ponderada de les notes finals de les dues matèries.

Per superar el mòdul cal superar l'avaluació de cadascuna de les dues matèries que el componen.

La matèria **Textos egipcis clàssics (nivell alt)** comporta les següents proves parcials:

- 1) Dues proves breus de gramàtica egípcia clàssica (transliteració, traducció i anàlisi d'oracions);
- 2) Tres exàmens parcials de *Sinuhè* i, eventualment, altres textos literaris;
- 3) Un examen d'epigrafia.
- 4) Tres treballs en grup, dos de textos funeraris i literaris i un de textos epigràfics.

La matèria **Llengua i textos neoegipcis** comporta les següents proves parcials:

- 1) Dues proves breus de gramàtica neoegípcia (transliteració, traducció i anàlisi d'oracions);
- 2) A partir de finals d'octubre, diversos exercicis breus a classe, de periodicitat setmanal o quinzenal, de textos neoegipcis en escriptura hieràtica (*Dos Germans*, papir D'Orbiney).

Com queda especificat a la taula, l'evaluació es completa amb les intervencions a classe, les tutories i la carpeta de l'estudiant.

Calendari d'exàmens i proves d'avaluació

2 proves d'egipci clàssic (gramàtica):

Dimarts 06 de novembre de 2018

Dimarts 18 de desembre de 2018

3 exàmens de textos egipcis clàssics (*Sinuhè*):

Dijous 22 de novembre de 2018

Dijous 31 de gener de 2019

Dijous 14 de març de 2019

2 proves de neoegipci (gramàtica):

Dimarts 30 d'octubre de 2018

Dijous 13 de desembre de 2018

1 examen d'epigrafia:

Dimarts 05 de març de 2019

10 exercicis breus a classe de textos neoegipcis (pOrbiney):

Exercicis breus de hieràtic i traducció, segons avenç del treball amb el text del papir

Calendari de lliuraments de treballs en grup

Treball de *Textos dels Taüts*:

Dimarts 06 de novembre de 2018

Treball de *Contes de la cort del rei Keops* (pWestcar):

Dijous 20 de desembre de 2018

Treball d'*escarabeu del cor i ushebti*:

Dimarts 12 de març de 2019

Treball de *Príncep predestinat*:

Dijous 21 de març de 2019

Procediment de revisió de les qualificacions

Les qualificacions dels exàmens, les proves breus o els treballs podran ser revisades en seu de tutoria personal, en les hores de tutories dels professors.

Procés de recuperació

Per aprovar el mòdul cal aprovar totes les activitats d'avaluació (exàmens, proves breus o treballs). Els professors fixaran les dates en què caldrà repetir o lliurar aquestes activitats, si és el cas. Aquestes dates no seran mai posteriors a un mes des de la data de la prova o lliurament.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exàmens	35%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Intervencions a classe (lectura, traducció i anàlisi de textos, exercicis de gramàtica i paleografia, exposicions, debats teòrics...)	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Proves breus a classe	35%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Treballs en grup	15%	0	0	1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Tutories de seguiment i carpeta de l'estudiant	5%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA Bàsica

A. LINGÜÍSTICA DIACRÒNICA DE L'EGIPCI I TEORIA LINGÜÍSTICA EN EGIPTOLOGIA

Allen, J.P. 2013. *The Ancient Egyptian Language. An Historical Study*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cervelló Autuori, J. 2016². *Escrituras, lengua y cultura en el antiguo Egipto*. El espejo y la lámpara 11. Bellaterra: Edicions UAB.

Loprieno, A. 1995. *Ancient Egyptian. A Linguistic Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

B. GRAMÀTIQUES DE L'EGIPCI CLÀSSIC

Allen, J.P. *Middle Egyptian: An Introduction to the Language and Culture of Hieroglyphs*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014³.

Borghouts, J. F. *Egyptian. An Introduction to the Writing and Language of the Middle Kingdom*. Egyptologische Uitgaven 24. 2 vols. Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten / Lovaina: Peeters, 2010.

Collier, M.; Manley, B. *How to Read Egyptian Hieroglyphs*. Londres: British Museum Press, 1998 (trad. esp. de Pérez-Accino, J. R. *Introducción a los jeroglíficos egipcios*. Madrid: Alianza, 2000).

Gardiner, A. H. *Egyptian Grammar, Being an Introduction to the Study of Hieroglyphs*. Oxford: Griffith Institute, 1927¹, 1957³.

Grandet, P.; Mathieu, B. *Cours d'égyptien hiéroglyphique*. París: Khéops, 1997².

Malaise, M; Winand, J. *Grammaire raisonnée de l'égyptien classique*. Aegyptiaca Leodiensia 6. Lieja: Centre Informatique de Philosophie et Lettres, 1999.

C. GRAMÀTIQUES DEL NEOEGIPCI

Černý, J.; Groll, S.I. *A Late Egyptian Grammar*. Studia Pohl-Series maior 4. Roma: Biblical Institute Press, 1984.

Junge, F. *Einführung in die Grammatik des Neuägyptischen*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2008³ (trad. ingl. de la segunda ed. *Late Egyptian Grammar. An Introduction*. Oxford: Griffith Institute, 2001).

Neveu, F. *La langue des Ramsès. Grammaire du néo-égyptien*. Paris: Khéops, 1998².

Winand, J. *Études de néo-égyptien, 1: La morphologie verbale*. Aegyptiaca Leodiensia 2. Lieja: Centre Informatique de Philosophie et Lettres-Université de Liège, 1992.

D. DICCIONARIS

Erman, A.; Grapow, H. *Wörterbuch der ägyptischen Sprache*. 7 vols. Leipzig: J. C. Hinrichs / Berlin: Akademie Verlag, 1926-1963.

Faulkner, R. O. *A Concise Dictionary of Middle Egyptian*. Oxford: Griffith Institute, 1962.

Hannig, R. *Die Sprache der Pharaonen. Groes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch (2800-950 v.Chr.)*. Maguncia: Philipp von Zabern, 2006⁴.

Hannig, R. *Ägyptisches Wörterbuch*. Hannig-Lexica 4/5. Kulturgeschichte der antiken Welt 98/112. Maguncia: Philipp von Zabern, 2003/2006 (dos volúmenes publicados, el segundo en dos tomos).

Lesko, L. H. ed. *A Dictionary of Late Egyptian*. 5 vols. Berkeley-Providence: B. C. Scribe Publications, 1982-1990¹ (reed. en 2 vols. 2002-2004²).

Meeks, D. *Année lexicographique. Égypte ancienne*. 3 vols: 1977-1979. Paris: publicado por el editor, 1980-1982 (reeditado por Cybèle, 1998).

E. EPIGRAFÍA

Barbotin, Ch. 2005. *La voix des hiéroglyphes. Promenade au département des antiquités égyptiennes du musée du Louvre*. Paris: Kheops-Musée du Louvre.

Barta, W. 1963. *Die altägyptische Opferliste von der Frühzeit bis zur Griechisch-Römischen Epoche* (MÄS 3). Munich.

Barta, W. 1968. *Aufbau und Bedeutung des altägyptischen Opferformel* (Ägyptologische Forschungen 24). Glückstadt.

von Beckerath, J. 1999. *Handbuch der altägyptischen Königsnamen* (Münchner Ägyptologische Studien 49). Maguncia: Philipp von Zabern.

Bell, L. 1996. New Kingdom Epigraphy [en:] Thomas, N. (ed.). *The American Discovery of Ancient Egypt. Essays*. Nova York: Harry N. Abrams. P. 96-109.

Bosticco, S. 1959-1972. *Museo Archeologico di Firenze. Le stele egiziane*. 3 vols. Roma: Istituto Poligrafico dello Stato.

Caminos, R.A.; Fischer, H.G. 1976. *Ancient Egyptian Epigraphy and Paleography. The Recording of Inscriptions and Scenes in Tombs and Temples*. Nova York: The Metropolitan Museum of Art.

Clère, J.J.; Vandier, J. 1982. *Textes de la Première Période Intermédiaire et de la XIème Dynastie* (Bibliotheca Aegyptiaca 10). Brussel-les: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.

Daoud, Kh.A. 2005. *Corpus of Inscriptions of the Herakleopolitan Period from the Memphite Necropolis* (BAR International Series 1459). Oxford.

Doxey, D.M. 1998. *Egyptian non-royal Epithets in the Middle Kingdom. A Social and Historical Analysis* (Probleme der Ägyptologie 12). Leiden: E.J. Brill.

Fischer, H.G. 1968. *Dendera in the Third Millennium B.C. down to the Theban Domination of Upper Egypt*. Locust Valley: J.J. Augustin.

Fischer, H.G. 1985. *Egyptian titles of the Middle Kingdom. A supplement to Wm. Ward's index. Part I: Additional titles. Parts II-III: Corrections & Comments*. Nova York: The Metropolitan Museum of Art.

Fischer, H.G. 1986. *L'écriture et l'art de l'Égypte ancienne. Quatre leçons sur la paléographie et l'épigraphie pharaoniques*. Paris: PUF.

Fischer, H.G. 1996. *Varia Nova*. Nova York: The Metropolitan Museum of Art.

Galán, J.M. 2002. *El imperio egipcio. Inscripciones, ca. 1550-1300 a.C.*, Madrid: Trotta/Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Grajetzki, W. 2003. *Die Höchsten Beamten der ägyptischen Zentralverwaltung zur Zeit des mittleren Reiches. Prosographie, Titel und Titelreihen* (Achet. Schriften zur Ägyptologie A2). Berlin.

Hodjash, S; Berlev, O. 1982. *The Egyptian Reliefs and Stelae in the Pushkin Museum of Fine Arts, Moscow*. Leningrad: Aurora Art Publishers.

Hieroglyphic Texts from Egyptian Stelae, etc., in the British Museum. 8 vols. Londres: British Museum Press.

Koefoed-Petersen, O. 1948. *Les stèles égyptiennes* (Publications de la Glyptothèque Ny Carlsberg 1). Copenhagen.

Leprohon, R. J. 2013. *The Great Name. Ancient Egyptian Royal Titulary* (Writings from the Ancient World 29). Atlanta: Society of Biblical Literature.

Lichtheim, M. 1988. *Ancient Egyptian Autobiographies Chiefly of the Middle Kingdom. A Study and an Anthology* (Orbis Biblicus et Orientalis 84). Friburg: Universitätsverlag-Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Moreno García, J.M. (ed.) 2013. *Ancient Egyptian Administration* (Handbuch der Orientalistik 104). Leiden-Boston: Brill.

Parkinson, R.B. 1991. *Voices from Ancient Egypt. An Anthology of Middle Kingdom Writings*. Londres: British Museum Press.

Quirke, S.J. 1990. *Who Were the Pharaohs? A History of their Names with a List of their Cartouches*. Londres: British Museum Press.

Quirke, S. 2004. *Titles and Bureaux of Egypt 1850-1700 BC* (Egyptology 1). Londres: Golden House.

Ranke, H. 1952. *Die ägyptischen Personennamen*. 2 vols. Glückstadt-Hamburg: J.J. Augustin.

Sethe, K.; Helck, W. 1906-1963. *Urkunden des ägyptischen Altertums. IV: Urkunden der 18. Dynastie*. Leipzig-Berlin: Hinrichs.

Silverman, D.P. 1990. *Language and writing in Ancient Egypt*. Pittsburgh: Carnegie Museum of Natural History.

Ward, W.A. 1982. *Index of Egyptian administrative and religious titles of the Middle Kingdom*. Beirut: American University of Beirut.

Ziegler, C. 1990. *Catalogue des stèles, peintures et reliefs égyptiens de l'Ancien Empire et de la Première Période Intermédiaire. Vers 2686-2040 avant J.-C. (Musée du Louvre, Département des Antiquités Égyptiennes)*. Paris: Editions de la Réunion des musées nationaux.

F. TRADUCCIONS DE TEXTOS LITERARIS

En espanyol i català

Fortuny Boladeras, J. (versió catalana); Pastor, P. (il·lustracions). 2013. *La vida de Sinuhè o el gust de la mort*. Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona.

Galán, J. M. *Cuatro viajes en la literatura del antiguo Egipto*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1998.

Galán, J. M. *El imperio egipcio. Inscripciones, ca. 1550-1300 a.C.* Pliegos de Oriente 7. Madrid-Barcelona: Trotta-Edicions de la Universitat de Barcelona, 2002.

López, J. *Cuentos y fábulas del antiguo Egipto*. Pliegos de Oriente 9. Madrid-Barcelona: Trotta-Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, 2005.

Serrano Delgado, J. M. *Textos para la historia antigua de Egipto*. Madrid: Cátedra, 1993.

En altres llengües

Allen, J. P. *The Ancient Egyptian Pyramid Texts*. Writings from the Ancient World 23. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2005.

Barbotin, Ch. *La voix des hiéroglyphes. Promenade au département des antiquités égyptiennes du musée du Louvre*. París: Kheops-Musée du Louvre, 2005.

Barguet, P. *Le Livre des Morts des anciens Égyptiens*. París: Éditions du Cerf, 1967.

Bresciani, E. *Letteratura e poesia dell'antico Egitto. Cultura e società attraverso i testi*. Turín: Einaudi, 1969¹, 1999³.

Faulkner, R. O. *The Ancient Egyptian Coffin Texts*. 3 vols. Oxford: Aris & Phillips, 1973-1978 (reed. en 1 vol. 2004).

Faulkner, R. O. *The Ancient Egyptian Book of the Dead*. Londres: British Museum Publications, 1972¹, 1985².

Grandet, P. *Contes de l'Égypte ancienne*. París:Hachette, 1998.

Lichtheim, M. *Ancient Egyptian Literature*. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press, 1973-1980.

Parkinson, R. B. *Voices from Ancient Egypt. An Anthology of Middle Kingdom Writings*. Londres: British Museum Press, 1991.

Parkinson, R. B. *The Tale of Sinuhe and Other Ancient Egyptian Poems. 1940-1640 BC*. Oxford: Oxford University Press, 1997.

Vernus, P. *Sagesses de l'Égypte pharaonique*. Arles: Actes Sud, 2010².

Vernus, P. *Chants d'amour de l'Égypte antique*. París: Imprimerie nationale, 1992.

G. PALEOGRAFIA HIERÀTICA

Gosline, Sh.L. 1999. *Writing Late Egyptian Hieratic. A Beginner's Primer*. Winona Lake: Eisenbrauns.

Möller, G. 1927-1945. *Hieratische Lesestücke für den akademischen Gebrauch*. 3 vols. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung.

Möller, G. 1927-19362. *Hieratische Paläographie*. Leipzig: J.C. Hinrichs.

Schrauder, J.; Laudenklos, F. 2011. *Neue Paläografie des Mittelägyptischen Hieratisch*. Berlín: Epubli.

H. HISTÒRIA DE SINUHÈ: EDICIONS, TRADUCCIONS I ESTUDIS

Edicions i facsímils

Barns, J.W.B. 1952. *The Ashmolean Ostrakon of Sinuhe*. Londres: Oxford University Press.

Blackman, A.M. 1972. *Middle-Egyptian Stories* (Bibliotheca Aegyptiaca II). Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.

Gardiner, A.H. 1909. *Die Erzählung des Sinuhe und die Hirtengeschichte* (Literarische Texte des Mittleren Reiches 2 = Hieratische Papyrus aus den Königlichen Museen zu Berlin 5) Leipzig: Hinrichs.

Koch, R. 1990. *Die Erzählung des Sinuhe* (Bibliotheca Aegyptiaca XVII). Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.

Traduccions

Bresciani, E. 1999. *Letteratura e poesia dell'antico Egitto*. Turín: Einaudi.

Fortuny Boladeras, J. (versió catalana); Pastor, P. (il·lustracions). 2013. *La vida de Sinuhè o el gust de la mort*, Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona.

Galán, J.M. 1998. *Cuatro viajes en la literatura del antiguo Egipto*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

*Grandet, P. 1998. *Contes de l'Égypte ancienne*. París: Hachette.

Lefebvre, G. 1982. *Romans et contes égyptiens de l'époque pharaonique*. París: Maisonneuve.

Lichtheim, M. 1973-1980. *Ancient Egyptian Literature*. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press.

López, J. 2005. *Cuentos y fábulas del Antiguo Egipto*. Barcelona-Madrid: Publicacions de la UB-Trotta.

*Parkinson, R.B. 1997. *The Tale of Sinuhe and Other Ancient Egyptian Poems. 1940-1640 BC*. Oxford: Oxford University Press.

Simpson, W.K. (ed.) 1973. *The Literature of Ancient Egypt*. New Haven-Londres: Yale University Press.

* Especialmente recomendadas.

Estudis

Baines, J. 1982. Interpreting Sinuhe. *JEA* 68: 31-44.

Cervelló Autuori, J. 2013. Prefaci, en: Fortuny Boladeras, J. (versió catalana); Pastor, P. (il·lustracions), *La vida de Sinuhè o el gust de la mort*, Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona: 9-23. [Versió espanyola para el MOOC Coursera en Egiptologia: 2014. La *Historia de Sinuhé*: contexto histórico, contexto literario, trama.]

Obsomer, Cl. 1999. Sinuhé l'Égyptien et les raisons de son exil. *Le Muséon* 112: 207-271.

Tobin, V.A. 1995. The Secret of Sinuhe. *JARCE* 32: 161-178.

I. ELS DOS GERMANS: EDICIÓ, TRADUCCIONS I ESTUDIS

Edició, facsímil i fotografies

Gardiner, A.H. *Late-Egyptian Stories*. Bibliotheca Aegyptiaca 1. Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth, 1981.

Möller, G. *Hieratische Lesestücke für den akademischen Gebrauch*. Vol. 2. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung, 1927.

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=113977&partId

Traduccions

Bresciani, E. 1999. *Letteratura e poesia dell'antico Egitto*. Turín: Einaudi.

*Grandet, P. 1998. *Contes de l'Égypte ancienne*. París: Hachette.

*Hollis, S.T. 1990. *The Ancient Egyptian 'Tale of Two Brothers'. The Oldest Fairy Tale in the World*. Oklahoma Series in Classical Culture 7. Norman: University of Oklahoma Press.

Lefebvre, G. 1982. *Romans et contes égyptiens de l'époque pharaonique*. París: Maisonneuve.

Lichtheim, M. 1973-1980. *Ancient Egyptian Literature*. 3 vols. Berkeley-Los Angeles-Londres: University of California Press.

López, J. 2005. *Cuentos y fábulas del Antiguo Egipto*. Barcelona-Madrid: Publicacions de la UB-Trotta.

*Mathieu, B. 2015. *Le conte des Deux Frères*. P. d'Orbiney = P. BM EA 10183 (material docente publicado en Academia.edu por el autor).

Simpson, W.K. (ed.) 1973. *The Literature of Ancient Egypt*. New Haven-Londres: Yale University Press.

* Especialmente recomendadas.

Estudis

Hollis, S.T. 1990. *The Ancient Egyptian 'Tale of Two Brothers'. The Oldest Fairy Tale in the World*. Oklahoma Series in Classical Culture 7. Norman: University of Oklahoma Press (con buena bibliografía hasta 1990).

Mathieu, B. 2015. *Le conte des Deux Frères*. P. d'Orbiney = P. BM EA 10183 (material docente publicado en Academia.edu por el autor; con buena bibliografía actualizada).